

«Ο Τόπος στον Παλαμά»

Αρχανιώτη Ελένη

ΠΕ 02

Γυμνάσιο Γουριάς

Γουριά Μεσολογγίου- 30001

E-mail: mail@gym-gourias.ait.sch.gr

Ο Παλαμάς συνδέεται αναπόσπαστα με το Μεσολόγγι. Θα προσεγγιστεί η διαπίστωση αυτή με καθαρά γεωγραφικούς και τοπικούς προσδιορισμούς και θα αποδειχθεί μέσα από τους στίχους του μεγάλου ποιητή.

Γνωστικό αντικείμενο θ' αποτελέσει η Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου και ειδικότερα η 5^η ενότητά της (οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης) και η 6^η ενότητά της (είδη επιρρηματικών προσδιορισμών και ειδικότερα ο επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου και οι μορφές του) με εμπλεκόμενα μαθήματα τα Καλλιτεχνικά – Μουσική, τη Γεωγραφία και την Πληροφορική. Οι γνωστικοί στόχοι θα σχετίζονται με: α) τη γνωριμία με τη ζωή και το έργο του Μεσολογγίτη ποιητή, β) τον εντοπισμό των επιρρηματικών τοπικών προσδιορισμών γ) τον εντοπισμό περιγραφικών στοιχείων και δ) την παραγωγή περιγραφικού λόγου ποιητικού ή πεζού.

Οι παιδαγωγικοί στόχοι θα σχετίζονται με τη διαθεματικότητα, την καλλιέργεια πνεύματος και θετικής στάσης ως προς την ανταλλαγή απόψεων, τον εντοπισμό και την αξιολόγηση υλικού στους δικτυακούς τόπους. Απαραίτητο υλικό (έντυπο και ηλεκτρονικό): απ' το σχολικό εγχειρίδιο, φωτοτυπημένα αποσπάσματα και απ' το Διαδίκτυο με υπερσυνδέσμους.

Λέξεις – κλειδιά: Παλαμάς, επιρρήματα, τόπος, λιμνοθάλασσα, συναισθήματα, φυσικό περιβάλλον, αποξηράνσεις, νέα χρήση γης, ζωγραφική

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου)

Διδάσκουσα καθηγήτρια: Αρχανιώτη Ελένη ΠΕ02

Τίτλος: « *Ο τόπος στον Παλαμά* »

Η ιδέα του σεναρίου

Η ιδέα προήλθε με αφορμή τη διοργάνωση διαγωνισμού με τίτλο « *Ακούσαμε της γης το μέγα καρδιοχτύπι* ». Όλοι γνωρίζουμε ότι ο ποιητής Παλαμάς συνδέεται αναπόσπαστα με το Μεσολόγγι. Πώς όμως προσεγγίζεται αυτή η διαπίστωση με καθαρά γεωγραφικούς και τοπικούς προσδιορισμούς, αυτό θα αποδείξουμε μέσα από τους στίχους του μεγάλου ποιητή.

Τάξη: Β΄ Γυμνασίου

Αριθμός μαθητών:27

Γνωστικό αντικείμενο: Γλώσσα

Διδακτική Ενότητα: 5^η ενότητα: οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης και **6^η ενότητα:** τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών, ειδικότερα οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τόπου και οι μορφές του.

Διδακτικά αντικείμενα (Εμπλεκόμενα μαθήματα): Καλλιτεχνικά, Μουσική, Γεωγραφία, Πληροφορική.

Τόπος διεξαγωγής του μαθήματος: Αίθουσα διδασκαλίας, Εργαστήριο Πληροφορικής.

Ενδεικτικός απαιτούμενος χρόνος: Πέντε (05) διδακτικές ώρες

Κύριοι στόχοι:

α. Γνωστικοί-μαθησιακοί

- Γνωριμία με τη ζωή και του έργο του Μεσολογγίτη ποιητή.
- Εντοπισμός επιρρηματικών τοπικών προσδιορισμών.
- Εντοπισμός περιγραφικών στοιχείων.
- Παραγωγή περιγραφικού λόγου ποιητικού ή πεζού.

β. Παιδαγωγικοί

Εξοικείωση των μαθητών με τη διαθεματική προσέγγιση των μαθημάτων

- Εμπειρία των μαθητών στη διερεύνηση, εντοπισμό και αξιοποίηση υλικού
- Καλλιέργεια του πνεύματος συνεργασίας και δημιουργία θετικής στάσης ως προς την ανταλλαγή απόψεων
- Αξιολόγηση του υλικού που εντοπίστηκε από τους μαθητές στους δικτυακούς τόπους

γ. Τεχνολογικοί

- Συνειδητοποίηση της αξίας και της χρησιμότητας των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία. Προώθηση τεχνολογικού γραμματισμού.
- Εύρεση επιλεγμένων δικτυακών τόπων.
- Ικανότητα αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο.

Απαραίτητο Υλικό: (έντυπο και ηλεκτρονικό)

-Σχολικό εγχειρίδιο

-Φωτοτυπημένα αποσπάσματα- -Διαδίκτυο (συνδέσεις με ιστοσελίδες 1.<http://www.snhell.gr>)

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Εφαρμογή στη σχολική μονάδα

Α΄Φάση

Στη διάρκεια της **πρώτης διδακτικής** ώρας:

- Παρουσίαση των επιρρηματικών προσδιορισμών και σύνδεσή τους με την περιγραφή.
- Πρώτη αναγνωστική επαφή με τα ποιήματα που η εκπαιδευτικός μοιράζει σε φωτοτυπίες.

Β΄Φάση

Στη διάρκεια της **δεύτερης διδακτικής** ώρας:

- Οι μαθητές έχουν μαζί τους τα φωτοτυπημένα κείμενα συλλέγουν και ταξινομούν το υλικό για τις απαντήσεις τους ανά ομάδες.

Γ΄Φάση

- Στη διάρκεια της **τρίτης και της τέταρτης διδακτικής** ώρας οι μαθητές εργάζονται στο εργαστήριο πληροφορικής.

Δ΄Φάση

- Κάθε ομάδα μαθητών παρουσιάζει το ταξινομημένο υλικό της καθώς και τα απαντημένα Φύλλα εργασίας
- Οι ομάδες θέτουν ερωτήματα, η μία στην άλλη και διευκρινίζουν άγνωστα στοιχεία
- Τη συζήτηση διευκολύνει, όταν χρειάζεται, η εκπαιδευτικός.
- Τέλος, η εκπαιδευτικός συνοψίζει τα αποτελέσματα της ομαδικής αυτής εργασίας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Θέμα σεναρίου: « *Ο τόπος στον Παλαμά* »

Ημερομηνία:

Τάξη:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα παρακάτω ποιήματα, να υπογραμμίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που φανερώνουν **τόπο**. Μετά να τα διακρίνετε στις μορφές του παρακάτω πίνακα και να γράψετε κάποια παραδείγματα.

Προθετικά σύνολα	Απλή αιτιατική ή γενική ουσιαστικού	Συνδυασμός επιρρήματος με προθετικό σύνολο

2. Με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής να αναζητήσετε στο Διαδίκτυο πληροφορίες για το **γεωγραφικό ορισμό λιμνοθάλασσα**. Μετά να συγκεντρώσετε τα επίθετα με τα οποία ο ποιητής περιγράφει τη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και να τα δικαιολογήσετε.

3. Ποια είναι τα συναισθήματα που δημιουργεί το τοπίο της λιμνοθάλασσας στον ποιητή; Να αναφέρετε τρία από αυτά με αντίστοιχη αναφορά των στίχων που τα εντοπίζετε.

Ευρύτερα, να διατυπώσετε τις απόψεις σας για το πώς το κλίμα και το περιβάλλον επηρεάζουν την προσωπικότητα των ανθρώπων.

4. Ύστερα από την εξέταση των ποιημάτων και την παρατήρηση των εικόνων που σας δίδονται, να γράψετε και εσείς ένα περιγραφικό (ποιητικό ή πεζό) κείμενο για ένα κτίριο ή ένα φυσικό μέρος της περιοχής σας που σας προκαλεί συγκίνηση. Μπορείτε ακόμη και να το ζωγραφίσετε. Το αποτέλεσμα των προσπαθειών σας θα αναρτηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα του σχολείου.
5. Με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής να αναζητήσετε μέσω του Διαδικτύου τις λέξεις-φράσεις: αποξηράνσεις φυσικών λιμνών, νέα χρήση γης, αλυκοποίηση,

εκχερσώσεις... Στη συνέχεια να γράψετε ένα κείμενο με δική σας επιλογή στο επικοινωνιακό του πλαίσιο (άρθρο, δοκίμιο, ομιλία σε περιβαλλοντικό συνέδριο κλπ.) στο οποίο θα αναφέρεστε στην αξία του φυσικού τοπίου και στις συνέπειες (θετικές και αρνητικές) που θα έχει η αλλαγή της προϋπάρχουσας φυσικής κατάστασης και η απόδοσή του για νέα χρήση μετά την ανθρώπινη παρέμβαση.

6. Να ακούσετε μελοποιημένο από το Φοίβο Δεληβοριά το ποίημα 'Μια πίκρα'.
7. Με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής, να ζωγραφίσετε οτιδήποτε εμπνευστείτε από το έργο του Παλαμά ή να γράψετε φράσεις σε τρισδιάστατη μορφή που απηχούν αξίες του ποιητή ή αποτελούν τίτλους έργων του ή απλώς σας αρέσουν. Το αποτελέσματα των προσπαθειών σας θα αναρτηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα του σχολείου.

Ποιήματα

1.Κωστή Παλαμά, «Το σπίτι που γεννήθηκα»

Το σπίτι που γεννήθηκα κι ας το πατούν οι ξένοι
στοιχείο είναι και με προσκαλεί· ψυχή, και με προσμένει.

Το σπίτι που γεννήθηκα, ίδιο στην ίδια στράτα
στα μάτια μου όλο υψώνεται και μ' όλα του τα νιάτα.

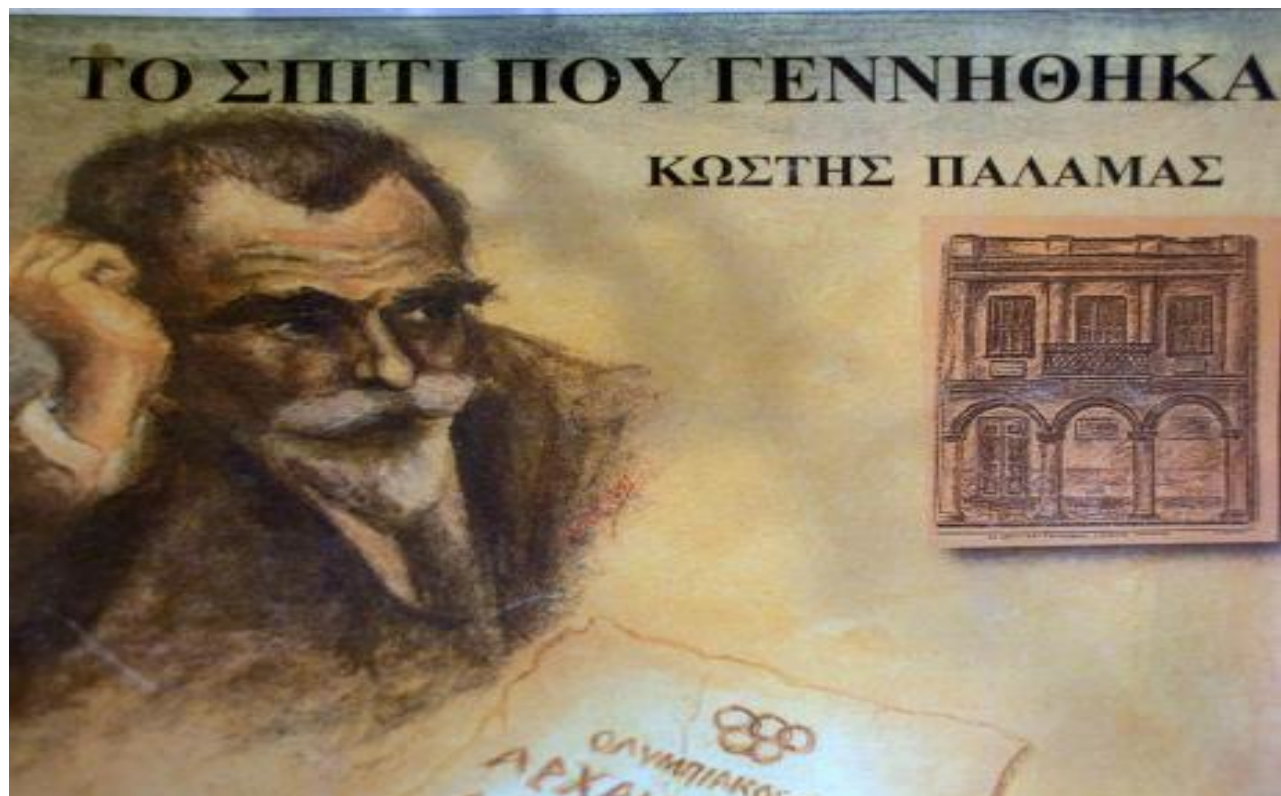
Το σπίτι, ας του νοθέψανε το σχήμα και το χρώμα·
και ανόθευτο κι αγάλαστο, και με προσμένει ακόμα.

Της πόρτας του η παλαική κορώνα, ώ! να η καμάρα!
Μόνο οι χορδές της λείπουνε για να γενεί κιθάρα

να συνοδέψει του σπιτιού τ' ολόχαρο τραγούδι
προς το παιδί· γυρίζω ανθρός, δροσιά, ξεπεταρούδι,
πάω στη φωλιά, στη γάστρα μου, στο πρωί μου, στο μαγνήτη,
στη ζέστα της μητέρας μου, στο πατρικό άγιο σπίτι.

[...]

Το σπίτι που γεννήθηκα κι ας το πατούν οι ξένοι.
Στοιχείο, και σαν απάτητο, με ζει και με προσμένει.

2.Μιά πίκρα

Τὰ πρῶτα μου χρόνια τ' ἀξέχαστα τᾶζησα
κοντὰ στ' ἀκρογιάλι,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Καὶ κάθε φορὰ πὸ μπροστὰ μου ἢ πρωτάνθιστη
ζωούλα προβάλλει,
καὶ βλέπω τὰ ὄνειρατα κι ἀκούω τὰ μιλήματα
τῶν πρώτων μου χρόνων κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι,

στενάζεις καρδιά μου τὸ ἴδιο ἀναστέναγμα:
Νὰ ζοῦσα καὶ πάλι
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
στη θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Μιά μένα εἶναι ἢ μοῖρα μου, μιὰ μένα εἶν' ἡ χάρη μου,
δὲν γνώρισα κι ἄλλη:
Μιά θάλασσα μέσα μου σὰ λίμνη γλυκόστρωτη
καὶ σὰν ὠκιστὸς ἀνοιχτὴ καὶ μεγάλη.

Καὶ νά! μέσ' στὸν ὕπνο μου τὴν ἔφερε τ' ὄνειρο
κοντὰ μου καὶ πάλι
τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιά, τὴ μεγάλη.

Κι ἐμέ, τρισαλίμονο! μιὰ πίκρα με πίκραине,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
καὶ δὲ μοῦ τὴ γλύκαινες πανώριο ξαγνάντεμα
τῆς πρώτης λαχτάρης μου, καλὸ μου ἀκρογιάλι!

Ποιὰ τάχα φουρτούνα φουρτούνιαζε μέσα μου
καὶ ποιὰ ἀνεμοζάλη,
ποῦ δὲ μοῦ τὴν κοίμιζες καὶ δὲν τὴν ἀνάπαυες,
πανώριο ξαγνάντεμα κοντὰ στ' ἀκρογιάλι;

Μιά πίκρα εἶν' ἀμίλητη, μιὰ πίκρα εἶν' ἀξήγητη,
μιὰ πίκρα μεγάλη,
ἢ πίκρα πὸ εἶν' ἄσβηστη καὶ μέσ' τὸν παράδεισο
τῶν πρώτων μας χρόνων κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι.

3.Κωστή Παλαμά, [Στη νησόσπαρτη λίμνη ...]

Στη νησόσπαρτη λίμνη που το μαϊστράλι,
από θαλασσινή δυναμωμένο αρμύρα,
ταράζει πέρα το φυκόστρωτο ακρογιάλι,
μ' έριξ' εκεί πεντάρφανο παιδάκι η Μοίρα.
Εκεί ο Βοριάς με τη Νοτιά, εκεί η πλημμύρα
σε μάχη με τη ρήχη βρίσκεται μεγάλη,
μακριά, μες στου πελάγου τον καταποτήρα,
του ήλιου χάνεται το υπέρλαμπρο κοράλλι.
Εκεί απ' της τρίκορφης Βαράσοβας τα ύψη
σαν από πύργου δώμα, δέσποινα η Σελήνη
στα ολόστρωτα νερά την όψη της θα σκύψει·
μα την αθώα εκεί παιδιάτικην ειρήνη
και πουθενά δε γνώρισα· μόνο τη θλίψη·
και τη σπίθα του νου που μια φωτιά έχει γίνει.

4.Η λίμνη του Μεσολογγίου (απόσπασμα)

'Σα' σε βλέπω πάντα να 'σαι
Δίχως κύμ' αγριωπό,
Να γελάς και να κοιμάσαι,
Λίμνη, σ' αγαπώ.

Με το γλήγορο πρυάρι,
Νύχτα, δειλινό, πρωί,
Μέσ' 'ς τη γαλανή σου χάρι
Νοιώθω μόνο τη ζωή.

Μέσ' 'ς το ζωντανό σου αγέρι
Πώχει αρμύρας ευωδιά
Νοιώθω μόνο 'σαν ξεφτέρι
Μέσ' 'ς τα στήθια την καρδιά.

Πριν βραδυάσ' είμ' εδώ πέρα,
Είμαι, ο ήλιος πριν να βγη,
«Έχε 'γειά» να 'πω 'ς τη 'μέρα,
«Καλώς ήρθες» 'ς την αυγή.

Σα' σε βλέπω πάντα να 'σαι
Δίχως κύμ' αγριωπό,
Να γελάς και να κοιμάσαι,
Λίμνη, σ' αγαπώ!

Σ' αγαπώ γιατί αφίνει
Η θωριά σου μέσ' 'ς το νου
Του δικαίου τη γαλήνη
Και τη λάμψη τ' ουρανού.

Γιατί βλέπω τους 'δικούς μου
Μέσα εις σε κυματισμούς,
Και τους πλέον τρυφερούς μου
Ψιθυρίζεις στοχασμούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Γαβρηλίδου, Μ. , Εμμανουηλίδης, Π. & Πετρίδου – Εμμανουηλίδου, Ε. (2014).

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου.

Ποιήματα Παλαμά .Διαθέσιμο στο Δικτυακό Τόπο

[http:// www.snhell.gr/anthology/ writer .asp?id=31](http://www.snhell.gr/anthology/writer.asp?id=31) (19-03-2016)